

PRESENTASJON AV TILSYNSKAMPANJEN MED SKADEDYRBEKJEMPELSE I BARNEHAGER OG SKOLER 2024

Kristin Tørum, styreleder NEMFO, krto@alta.kommune.no

Kathrine Kværne, nestleder NEMFO, kathrine.kvaerne@porsgrunn.kommune.no

Skadedyrdagene, Værnes 11. september 2024

- Kort om NEMFO
- Kort om miljørettet helsevern
- Presentasjon av tilsynskampanjen med skadedyrbekjempelse i barnehager og skoler

NEMFO

Nasjonalt nettverk for de som jobber med miljørettet helsevern og folkehelsearbeid i en kommune

2023: 122 medlemmer, derav 115 institusjon (kommune)

Ledes av et styre. Styret består av:
styreleder
6 styremedlemmer
to varamedlemmer

Alle jobber med miljørettet helsevern i en kommune

NEMFO

Nettside: www.nemfo.no

Diskusjonsnettverk for alle medlemmer i NEMFO

Arrangerer årlig konferanse innen miljørettet helsevern

Strategi 2023 – 2027

NEMFO Dateret: 22.05.2023

NEMFO - Strategi 2023 - 2027

(Styreperiodene 2023/2024, 2024/2025, 2025/2026, 2026/2027)

Visjon til NEMFO:

God helse i et godt miljø

Formål:

NEMFO har som formål å bidra til samarbeid og erfaringsutveksling innen miljørettet folkehelsearbeid, gjennom å:

- Heve kompetansen og bidra til en mer ensartet miljørettet helseverntjeneste i kommunene
- Fremme forståelse for betydningen av miljørettet helsevern i folkehelsearbeidet
- Være pådriver overfor myndigheter og ulike sektorer i samfunnet for å øke kompetansen om miljørettet folkehelsearbeid
- Være en synlig aktør og samarbeide med andre foreninger om miljørettet folkehelsearbeid
- Arrangere faglige seminarer

Informasjon om NEMFO

Hvem er vi?

Nettverk for miljørettet folkehelsearbeid - NEMFO - er et nasjonalt faglig nettverk innen miljørettet helsevern og folkehelsearbeid.

NEMFO skal være en støtte til de som jobber med miljørettet helsevern i kommunene

Hva er miljørettet helsevern og miljørettet folkehelsearbeid?

Miljørettet helsevern omfatter alt i vårt miljø som direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen; det innebærer fysiske, kjemiske, biologiske og sosiale miljøfaktorer.

Ansvar og myndighet

Ansvar og myndighet innen miljørettet helsevern er tillagt kommunen med hjemmel i Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven)

Kommunens arbeid følger to linjer:

- * Forebygging og planlegging
- * Tilsyn, kontroll og veiledning

NEMFO Dateret: 22.05.2023

Strategier

Strategi 1: Kommunikasjon og samarbeid

- A. NEMFO skal være en synlig aktør på sosiale medier, overfor medlemmer og myndigheter.
- B. NEMFO skal samarbeide med faglige myndigheter, andre nasjonale og internasjonale organisasjoner og utdanningsinstitusjoner på folkehelseområdet.
- C. NEMFO skal være synlig på aktuelle konferanser som arrangeres knyttet til fagområdene (stand, innlegg, deltakelse).

Strategi 2: Kompetanseheving og samordning

- A. NEMFO skal bidra til at kommunens kompetanse innen miljørettet folkehelsearbeid styrkes.
- B. NEMFO skal arrangere en årlig konferanse innen miljø og helse.
- C. NEMFO skal bidra til samordning og en mer enhetlig praksis innenfor miljørettet helsevern nasjonalt.

Strategi 3: Drift av NEMFO

- A. Styret skal drifte nettverket på en systematisk måte, i tråd med vedtekter, strategidokument og årlig arbeidsplan.
- B. Styret legger frem rapport/årsmelding til årsmøtet.

Fagområder, miljørettet helsevern og miljørettet folkehelsearbeid:

Barn og elevers miljø i barnehager og skoler, støyforhold, lokal luftkvalitet, stråling i solarier, radon, avfall og avløpslam, skadedyr, husdyrhold/dyreoppdrett, bygningshygiene, hygiene ved skjønnhetsbehandlinger, tatovering og hulltaking, legionella, tobakksrøyk, inneklimate, bassengbad, friluftsbad, helse i planlegging og helseforhold ved luft-, sjø- og landtransport, ulykkesforebygging og sosiale miljøfaktorer.

Oppgavene utøves i form av informasjon, veiledning, utredninger, godkjenninger, tilsyn og overvåkningsoppgave

Kontaktinformasjon til NEMFO:

E-post: post@nemfo.no
Nettside: www.nemfo.no
Org.nr: NO 971272465

<https://www.facebook.com/nemfo/>

Miljørettet helsevern

- Er en lovpålagt oppgave for kommunene
- Ulik organisering i kommunene
- Folkehelseloven kap. 3: Omfatter faktorer i miljøet som direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen
- Kommunen skal føre tilsyn med disse faktorene

Arbeid innenfor miljørettet helsevern

- Tilsyn med ulike virksomheter og eiendommer
- Godkjenne skoler, barnehager, tatoverings- og hulltakingsvirksomheter
- Uttalelse til plansaker
- Klagesaker
- Råd og veiledning
- Hygienesertifikat for skip

Tilsynskampanje skadedyrbekjempelse i skoler og barnehager

Bakgrunn: Initiert av Folkehelseinstituttet (FHI) i samarbeid med Nettverk for miljørettet folkehelsearbeid (NEMFO) og Helseetaten i Oslo våren 2023.

Organisering:

NEMFO har vært ansvarlig for kampanjen og utarbeidet et mandat for tilsynskampanjen

Styringsgruppe: Styret i NEMFO

Arbeidsgruppe:

Representanter fra FHI og Hdir

Representanter fra styret i NEMFO

Representanter fra Helseetaten i Oslo

Om arbeidsgruppen:

- Arbeidsgruppen ble opprinnelig ledet av FHI
- Hvem som var representanter i arbeidsgruppen, ble av ulike årsaker endret noe underveis
- I forbindelse med endringer i den sentrale helseforvaltningen ble dessuten to personer overført fra FHI til Helsedirektoratet 1. januar 2024, og Helsedirektoratet fikk dermed en stor rolle i arbeidsgruppen
- Helseetaten i Oslo deltok kun i planleggingsfasen

Sluttrappor etter tilsynskampanjen

SLUTTRAPPORT ETTER TILSYNSKAMPANJE 15. JANUAR-15. MARS 2024

SKADEDYRBEKJEMPELSE I BARNEHAGER OG SKOLER

ARRANGØR AV KAMPANJEN: NETTVERK FOR MILJØRETET FOLKEHELSEARBEID (NEMFO)
MED FAGLIG ASSISTANSE FRA: FOLKEHELSEINSTITUTTET OG HELSEDIREKTORATET

Tilsynskampanjens arbeidsgruppe bestående av representanter fra Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Nettverk for miljørettet folkehelsearbeid (NEMFO) har hatt ansvaret for utkast til sluttrappor.

Helsedirektoratet har oppsummert resultatene og skrevet forslag til sluttrappor.

Styret i NEMFO har godkjent sluttrapporten.

[Sluttrappor](#)

Om tilsynskampanjen

Informasjon om tilsynskampanjen:

- Informasjon til kommuner ble gitt via årskonferanse til NEMFO 2023 og e- post til landets kommuner
- FHI informerte om tilsynskampanjen på sine nettsider
- FHI informerte på Skadedyrdagene 2023 og direkte informasjon til Skabra

Om tilsynskampanjen:

- Deltagelse i tilsynskampanjen har vært frivillig, og åpen for alle landets kommuner.
- Tilsynsmyndigheten i kommunen er den/de med delegert myndighet innen miljørettet helsevern, og som skal følge opp at regelverket i forskrift om skadedyrbekjempelse blir fulgt.
- Tidsperioden for selve tilsynskampanjen har vært 15. januar – 15. mars 2024, men forberedelsene til tilsynet startet senhøsten 2023.

Rammeverk for tilsynet – lover og forskrifter

[Forskrift om skadedyrbekjempelse](#) med hjemmel i lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) og lov om vern mot smittsomme sykdommer (smittevernloven)

Annet regelverk som også kan brukes ved tilsyn av skadedyr:

[Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger](#)
Hjemlet i folkehelseloven

Tilsynsmaterialet

Arbeidsgruppen utarbeidet alle maler til bruk av kommuner i tilsynskampanjen.

Oversikt over maler:

- Informasjon om tilsynskampanje (oversiktsdokument)
- Mal: Brev til bestillere for innhenting av protokoller
- Mal: Rapportkjema
- Mal: Tilsynsrapport
- Mal: Oversendelsesbrev til tilsynsrapport til skadedyrbekjemper
- Mal: Brev til skadedyrbekjemper om avsluttet tilsyn

Det er opp til den enkelte kommune å bruke malen, eller tilpasse den til lokalt bruk.

Påmeldte kommuner:

Kompetanseheving

- Invitasjon til felles teams- rom i regi av FHI
- To digitale kurs i forkant av tilsynsperioden
- Tre spørretimer på teams i kampanjeperioden. Muntlige svar
- Mulighet til å kontakte Hdir og FHI på e- post og telefon
- Tilgang på spørsmålschat

Tilgang på tilsynsmaterialet

Ansvarlig for gjennomføring av tilsyn i egen kommune

Etterarbeid

- Sende inn opplysninger til FHI om hver protokoll som det ble ført tilsyn med (eget skjema)
- Sende inn evalueringsskjema til FHI etter kampanjen

Hvorfor tilsynskampanje?

I kampanjen ønsket man å få oversikt over

- Skadedyrutfordringer og bekjempelser
- Hvilke midler og metoder som benyttes ved bekjempelse av skadedyr
- Om bekjempelsen utføres korrekt og effektivt

Målet for kampanjen:

Tilsynet skal bidra til forbedret skadedyrkontroll i barnehager og skoler slik at risikoen for helse- og miljøskade ved bekjempelser minimeres.

I kampanjen var det fokus på:

- Type skadedyr som ble bekjempet
- Hvilke midler og metoder som ble brukt
- Om substitusjonsprinsippet ble fulgt
- Om det ble gitt nabovarsel
- Om protokollen inneholdt tilfredsstillende informasjon
- Om utførende teknikere var godkjent av FHI/Helsedirektoratet

Gjennomføring av tilsyn i kommuner

- 1. Innhenting av protokoller** fra bekjempelser utført i 2023 fra offentlige og private barnehager og skoler (brev til eiere av skoler og barnehager i egen kommune)
- 2. Tilsynsmyndigheten vurderte hvilke protokoller det skulle føres tilsyn med** (risiko, variasjon av type skadedyr, variasjon av skadedyrbekjempere)
- 3. Tilsyn.** Tilsynet var rettet mot den enkelte skadedyrbekjemper
 - For hver protokoll fylte kommunen ut et rapportsskjema
 - Ett eller flere rapportsskjema ble sammen med en tilsynsrapport sendt til skadedyrbekjemperen
 - Kopi av rapporten ble sendt firmaet der bekjemperen var ansatt og kommunen der firmaet var registrert dersom firmaet var registrert i en annen kommune. Kopi ble også sendt til bestiller av bekjempelsen og barnehagen/skolen der bekjempelsen fant sted.
- 4. Bekjemper** ble bedt om å gi **tilbakemelding på tilsynsrapporten** med plan for korrigerende tiltak for påpekte avvik og med rimelige tidsfrister for gjennomføring.
- 5. Videre oppfølging, evt. avslutning av tilsynet**

Om tilsynene

Tilsynet ble utført av 41 kommuner/kommunale samarbeid/bydeler fordelt over hele landet

Tilsyn med protokoller (dokumenttilsyn). Den enkelte kommune var ansvarlig for tilsynet

Tilsynet var rettet mot skadedyrbekjemper

VEDLEGG 9. HVEM SOM HAR FØRT TILSYN

1	Alta kommune
2	Averøy kommune
3	Bærum kommune
4	Bømlo kommune
5	Drammen kommune
6	Egersund kommune
7	Fosen helse IKS (IKS for kommunene Indre Fosen, Åfjord og Ørland)
8	Frøya kommune
9	Færder kommune
10	Gjøvik kommune
11	Grenland (IKS for kommunene Skien, Porsgrunn, Bamble, Kragerø, Drangedal og Siljan)
12	Hallingdal og Valdres (IKS for kommunene Flå, Nes, Gol, Hemsedal, Ål, Hol samt Valdres-kommunene Etnedal, Sør-Aurdal og Nord-Aurdal, Øystre-Slidle, Vestre-Slidle og Vang)
13	Hamarregionen, Samfunnsmedisinsk enhet (IKS for kommunene Ringsaker, Stange, Løten og Hamar)
14	Harstad kommune
15	Holmestrand kommune
16	Hustadvika kommune
17	Indersøy kommune
18	Indre Sogn (IKS for kommunene Vik, Årdal, Aurland, Lærdal, Luster og Sogndal)
19	Karmøy kommune
20	Kongsberg kommune
21	Kristiansand kommune
22	Larvik kommune
23	Lier kommune
24	Miljørettet helsevern IKS (IKS for kommunene Gjøvik, Vestre Toten, Østre Toten, Søndre Land, Nordre Land, Gran og Lunner)
25	Oslo kommune, bydel Frogner
26	Oslo kommune, bydel Gamle Oslo
27	Oslo kommune, bydel Grorud
28	Oslo kommune, bydel Søndre Nordstrand
29	Ringerike og Jevnaker kommuner
30	Rogaland brann og redning IKS (IKS for kommunene Gjesdal, Klepp, Kvitsøy, Randaberg, Sandnes, Sola, Stavanger, Strand og Time)
31	Sandefjord kommune
32	Sandnes kommune
33	Sarpsborg kommune
34	Stavanger kommune
35	Steinkjer kommune
36	Søndre Land kommune
37	Trondheim kommune
38	Tønsberg kommune
39	Vestfold (IKS for kommunene Færder, Holmestrand og Tønsberg)
40	Ålesund kommune
41	Åsnes kommune

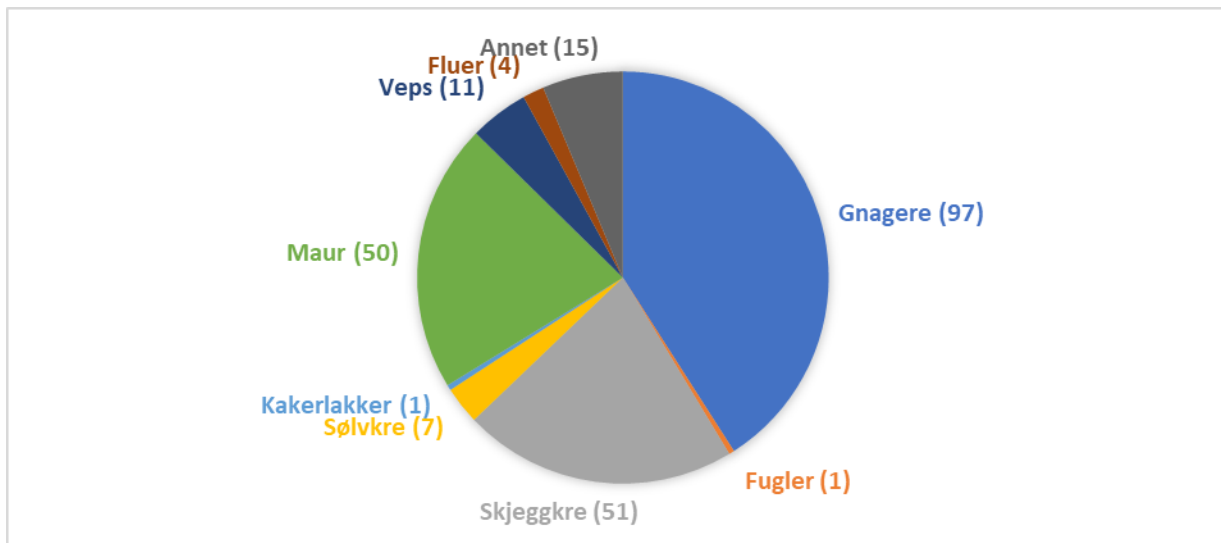

Resultater fra tilsynskampanjen

Det ble ført tilsyn med til sammen

- 129 skadedyrbekjempere
- Skadedyrbekjempere er ansatt i 18 ulike firmaer.
- Det er gjennomgått 208 protokoller fra utvalgte bekjempelser i barnehager og skoler i 2023:
 - 54 kommunale barnehager
 - 85 private barnehager
 - 45 kommunale skoler
 - 8 private skoler

Type skadedyr det ble ført bekjempelse av (totalt 237 bekjempelser)

Avvik avdekket ved tilsyn

Utvalget av bekjempelser det er ført tilsyn med er hovedsakelig basert på risiko (dvs. ofte bekjempelser der bruk av gift inngår). Dermed vil ikke resultatene i sluttrapporten være representativt for bekjempelser det ikke er ført tilsyn med.

Det ble avdekket **avvik** fra forskrift om skadedyrbekjempelse i **154 av de 208 gjennomgatte protokollene**.

I mange av protokollene ble det avdekket flere avvik, og til sammen ble det avdekket **350 avvik**.

Maksimalt antall avvik i en og samme protokoll var fire avvik.

SLUTTRAPPORT ETTER TILSYNSKAMPANJE 15. JANUAR-15. MARS 2024

SKADEDYRBEKJEMPELSE I BARNEHAGER OG SKOLER

ARRANGØR AV KAMPANJEN: NETTVERK FOR MILJØRETET FOLKEHELSEARBEID (NEMFO)
MED FAGLIG ASSISTANSE FRA: FOLKEHELSENSTITUTTET OG HELSESEKTORATET

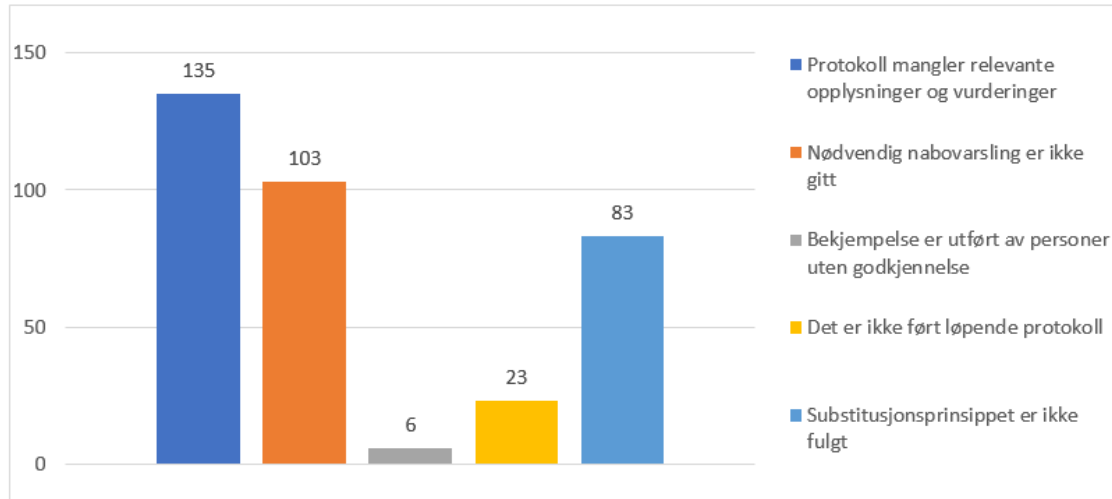
Funn

Følgende avvik er avdekket:

- Protokoller mangler relevante opplysninger og vurderinger
- Nødvendig nabovarsling er ikke gitt
- Bekjempelse er utført av personer uten godkjenning
- Det er ikke ført løpende protokoll
- Substitusjonsprinsippet er ikke fulgt

Avvik avdekket ved tilsyn

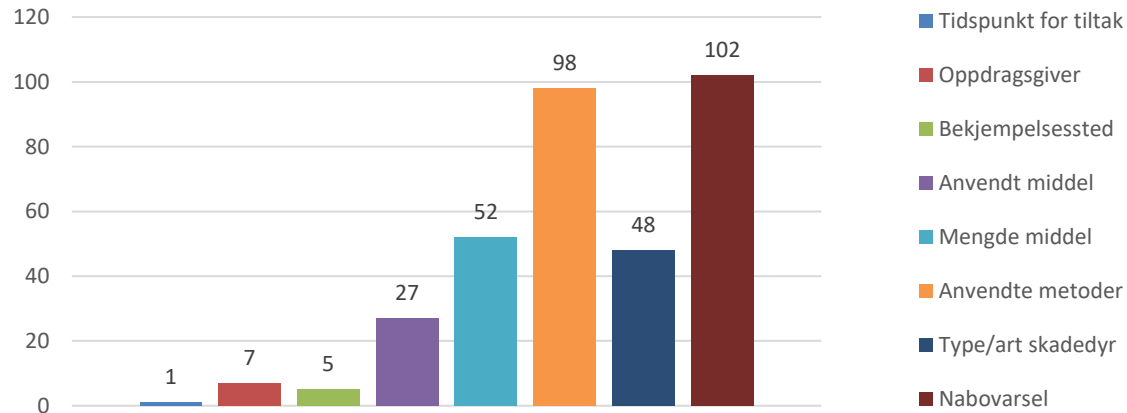
Fordeling av totalt 350 avvik som ble avdekket ved tilsynene:

Figur 2. Fordeling av 350 avvik som ble avdekket i de 208 gjennomgåtte protokollene.

Avvik ved protokollføring

- Det ble påpekt avvik ved protokollføring i 135 av de 208 gjennomgåtte protokollene:

Bekjempelse er utført av personer uten godkjenning

- Avvik fra forskrift om skadedyrbekjempelse § 3-1 om bruk av medhjelper
- Det er påvist 6 avvik på at personer uten godkjenning har utført bekjempelser

Utfordringer i forbindelse med tilsynskampanjen

- Vurdering av protokoller
- Ingen fast arbeidsplass å føre tilsyn med

Bedre bestillerkompetanse kunne gitt færre avvik

- Legges for stor vekt på pris i anbud
- Generelt forbedringspotensiale i dialogen mellom skadedyrbekjemper, bestiller og skole/barnehage

Nyervervet kunnskap fra kampanjen – hva ønsker kommunen å bruke den til?

På spørsmål om hva kommunene har lært, ble det bl. a. svart følgende:

- Kunnskap om ulike skadedyr
- Lovverk knyttet opp mot skadedyrbekjempelse
- Substitusjonsprinsippet
- Viktigheten av at det føres gode og utfyllende protokoller
- Ny måte å føre tilsyn på
- At det utføres mye skadedyrkontroll i barnehager og skoler, og at denne ikke alltid utføres iht. regelverket, og at det da ikke bare gjelder godkjente skadedyrbekjempere, men også kommunens egne ansatte

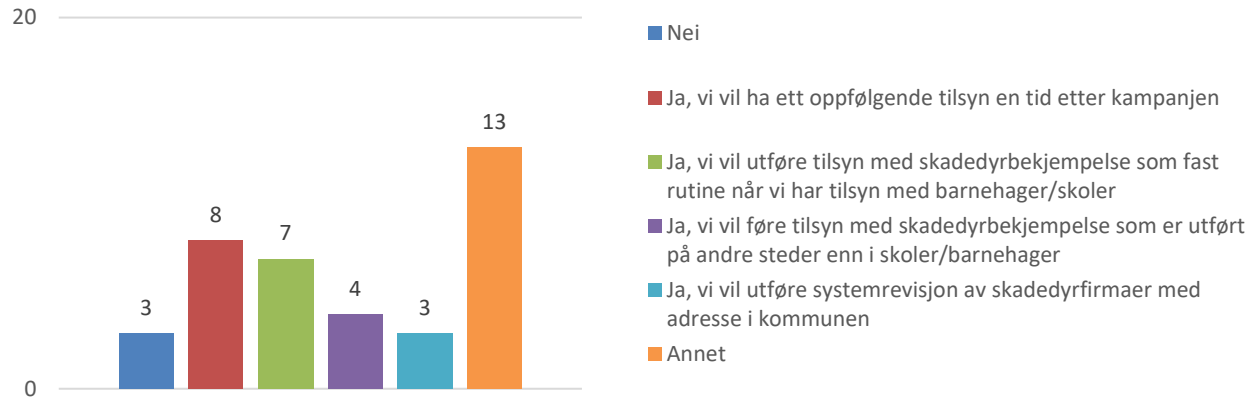
Nyervervet kunnskap fra kampanjen – hva ønsker kommunen å bruke den til? (videre)

- At det er behov for å følge opp skadedyrbransjen
- At det hadde vært bra om alle firmaer brukte samme protokollmal
- At det burde kurses mer i protokollføring på skadedyrkurs
- At bestillerkompetansen kan være mangelfull
- At kommunen også skal føre tilsyn med bønder som benytter gnagermidler

Framtidige tilsyn

- Svar fra 28 kommuner på spørsmålet: *Planlegger du/kommunen å fortsette med tilsyn av skadedyrbekjempelse i framtiden?*

Ønsker kommunene å benytte nyervervet kunnskap inn i andre deler av kommunen?

- Vil bistå/øke kunnskapen hos de som bestiller skadedyrbekjempelse til kommunale bygg/eiendommer slik at de kan stille krav og premisser
- Kan gi nyttige råd til kommunens bygg- og eiendomstjeneste og til skoler/barnehager eller andre virksomheter som oppdager og/eller bekjemper skadedyr
- Vil etterspørre tiltak og sikring mot skadedyr når det skal bygges nye bygg i kommunen
- Blir enklere å veilede dersom det kommer spørsmål fra innbyggere eller tjenester/virksomheter
- Vil følge opp kommunens arbeid med rottebekjempelse i avløpssystemet

Konklusjon

- Avdekket mange avvik i de utvalgte protokollene
- Avvikene er ikke representative for alle bekjempelser
- Kommunen bør vurdere fremtidige tilsyn basert på risiko
- Skadedyrbransjen har generelt et forbedringspotensiale
- Alle parter opplevde kampanjen som nyttig
- Flere svakheter med skadedyrforskriften

Takk for oppmerksomheten!

